

Poznat ho a poznat sebe (II): Z Ježíšových úst

V tomto druhém redakčním článku se budeme zabývat iniciativou Boha v modlitbě. Bůh se v ní setkává s člověkem a poučuje jeho srdce, aby s ním mohl navázat vztah a uvědomit si, že je jeho milovaným dítětem.

31.01.2020

Ježíš své první učedníky neustále něčím udivoval a překvapoval: učil s

velkou mocí, podřizovali se mu zlí duchové, prohlašoval, že má moc odpouštět hříchy, konal zázraky, aby nepochybovali... Člověk s tak ohromujícími vlastnostmi v sobě jistě musel skrývat nějaké tajemství. Jednoho dne za svítání, když se chystali na další únavný den, učedníci nemohli Ježíše najít. Znepokojeně se pustili do prohledávání celého Kafarnau, ale po Ježíšovi nebylo po celém městečku ani stopy. Konečně ho našli na svahu nad jezerem... jak se modlí (srov. Mk 1,35).

Evangelistovo vyprávění vede k domněnce, že učedníci události v Kafarnau nejdříve neporozuměli, brzy však měli přijít na to, že se nejednalo o ojedinělou událost. Modlitba, stejně tak jako kázání a starost o potřeby a odpočinek lidí, byla součástí Mistrova života. Zatímco však učedníkům ostatní činnosti připadaly pochopitelné a

dokonce obdivuhodné, ony chvíle ticha je přímo fascinovaly, i když jim zcela nerozuměli. Teprve až po určité době strávené s Mistrem, se ho odvážili poprosit: „Pane, nauč nás modlit se, jako i Jan naučil své učedníky“ (Lk 11,1).

Non multa...

Co jim na to Ježíš řekl, víme: naučil je modlitbu Otčenáš. Zde by si někdo mohl pomyslet, že jeho odpověď učedníky zřejmě zklamala. Jen těch pár slov? To je to, co Mistr celé ty dlouhé hodiny dělal? Opakoval stále to samé? Rovněž by nás mohlo napadnout, že se jim to možná zdálo příliš jednoduché a že by si byli přáli, aby jim toho řekl víc. Určité světlo nám zde může poskytnout sv.

Matouš, neboť ten, na rozdíl od sv. Lukáše, zasazuje učení o Otčenáši do kontextu Horského kázání. V něm Kristus uvedl hlavní podmínky

modlitby a opravdového vztahu k Bohu. Jaké podmínky to jsou?

První podmínkou je *správný úmysl* : obracet se k Bohu kvůli němu samému, a ne z jiných důvodů, tedy rozhodně ne proto, aby nás ostatní viděli, nebo abychom ukázali, jak jsme dobří (srov. Mt 6,5). Obracíme se na Boha, živou osobu, se kterou nelze zacházet jako s věcí. On nám daroval vše, co máme, existujeme díky jeho lásce, učinil z nás své děti, s láskou o nás pečuje a za naši spásu položil život. Nezasluhuje si naši pozornost jen proto, že nám může něco dát. Zasluguje si ji především proto, že je Bůh! Když byl sv. Jan Pavel II. ještě krakovským biskupem, připomínal mladým lidem: „Proč se všichni lidé (křesťané, muslimové, buddhisti, nevěřící) modlí? Proč se modlí dokonce i ti, kteří si myslí, že se nemodlí? Odpověď je velmi jednoduchá. Modlí se proto, že Bůh je. Ví, že Bůh je. Proto se modlí.“ ¹ _

Druhou podmínkou je *důvěra*: ten, ke komu se obracíme, je Otec, *Abbá*. Bůh není nějaká vzdálená bytost, a už vůbec ne nepřítel člověka, kterého je třeba si neustále udobřovat, tlumit jeho hněv nebo uspokojovat jeho potřeby. Bůh je starostlivý otec, který ví, co jeho děti potřebují, a dává jim to, co je pro ně nejlepší (srov. Mt 6,8). Jeho „rozkoší je stýkat se s lidmi“ (srov. Př 8,31).

Díky tomu je srozumitelnější třetí podmínka modlitby, která předchází Otčenáši: *nepoužívat mnoho slov* (srov. Mt 6,7). Tak totiž můžeme zažít to, o čem hovoří papež František: „Jak sladké je stát před křížem nebo klečet před Nejsvětější svátostí a jednoduše být před Jeho zrakem!“² Přílišná mnohomluvnost nás může zahltit a rozptýlit, takže pak hrozí, že se místo toho, abychom hleděli na Boha a odpočívali v jeho lásce, staneme vězni svých naléhavých potřeb, obav a plánů. Uzávřeme se

do sebe, aniž nás modlitba otevře Bohu a jeho proměňující lásce.

Jedno latinské úsloví praví: *non multa, sed multum* ³ [Ne mnohé, ale mnoho]. Svatý Josemaría toto úsloví používal ve spojitosti se studiem, neboť se v něm hovoří o tom, že se člověk nemá rozptylovat mnoha věcmi – *non multa* –, ale má jít do hloubky toho, co je podstatné – *sed multum* –. Tato rada je užitečná i pro pochopení Ježíšova učení o modlitbě. Otčenáš v nás nemá svou stručností vyvolávat *rozčarování*, ale má nám ukázat, jak navázat opravdové *spojení* s Bohem.

... sed multum

„Na sklonku života budou zkoumat naši lásku. Nauč se milovat Boha tak, jak chce být milován, a změň své chování.“ ⁴ Slova sv. Jana od Kříže nám připomínají, že milovat znamená sladit krok s milovanou osobou, umět vycítit, čím jí udělat

radost a pochopit – někdy i za cenu bolesti –, že samotná dobrá vůle nestačí, že je také třeba *vědět jak na to*.

Jak se můžeme naučit správně milovat Boha? Čím mu můžeme udělat radost? Tato otázka se objevuje již ve Starém zákoně, když se Job na konci s pokorou obrací k Bohu: „Zeptám se tě, ty mi odpověz!“ (Job 42,4). Jde o stejnou prosbu, s jakou se o několik století později obrátili učedníci na Ježíše: „Nauč nás modlit se.“ Modlitba tedy není otázkou *techniky* nebo *metody*, ale otevřenosti vůči Bohu, který nám zjevuje svou pravou tvář a otevírá své nitro. Jedině tehdy, když budeme vědět, co se skrývá v Božím srdci, budeme schopni doopravdy se modlit, budeme schopni milovat ho tak, jak on chce, abychom ho milovali. Ve světle tohoto poznání budeme schopni *změnit* způsob své modlitby a modlit se lépe.

V Otčenáši nás Ježíš učí, jak se sladit se srdcem Otce. Tato modlitba má *performativní* charakter: její slova v nás působí to, co říkají, jsou to slova, která nás mění. Nejsou to jen fráze pro bezduché opakování, ale slova, která mají vychovávat naše srdce a učit ho pulzovat láskou, která bude našemu nebeskému Otci dělat radost.

Slova *Otče náš*, nás uvádí do vztahu, který bytostně utváří náš život. Každé *bud' vůle tvá*, nás učí milovat Boží plány, každé *odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům*, nám pomáhá být k druhým milosrdnější. „Slova (Otčenáše) nás učí a ukazují nám, po čem máme toužit a o čem máme prosit. Nemáme se jimi snažit Pána nutit, aby nám dal, o čem jej prosíme.“⁵ V modlitbě Otčenáš se učíme prosit Boha o to, co je doopravdy důležité.

Dobrý způsob, jak začít s obnovou modlitby a jak prožívat s větší

intenzitou příběh lásky, jímž má být náš život, může být rozjímání nad jednotlivými prosbami Otčenáše. Můžeme si přitom pomoci třeba spisy sv. Tomáše Akvinského a sv. Cypriána nebo i novějšími texty, jako je např. *Katechismus katolické církve*.

6

Modlitba inspirovaná Písmem svatým

Učedníci viděli Ježíše modlit se a slyšeli také, že se k svému Otci často obracel slovy žalmů. Naučil se tomu od své matky a od sv. Josefa. Žalmy živily jeho modlitbu až do poslední chvíle jeho oběti na kříži. „*Elí, Elí, lamma sabachtani?*“ zní aramejsky první verš žalmu 22, tak, jak se ho Ježíš modlil ve chvíli, kdy se dokonávalo naše vykoupení. Sv. Matouš také zaznamenává, že při Poslední večeři „zazpívali chvalozpěv a vyšli na Olivovou

horu“ (Mt 26, 30). Jaké chvalozpěvy Kristus zpíval?

Židé mají zvyk vypít při večeři v den svátku Pesach čtyři poháry vína na znamení čtyř příslibů Božího požehnání lidu vysvobozeného z Egypta: „Já vás vyvedu, vysvobodím, vykoupím a vezmu za svůj lid“ (Ex 6,6–7). Přitom zpívají žalmy *halel*, které se tak jmenují proto, že začínají slovem *halel* (aleluja).⁷ Jako pravý izraelita se je Ježíš jistě modlil s hlubokou vděčností, a velebil přitom Boha, svého Otce s vědomím, že jde o modlitby inspirované Bohem a že je v nich zhuštěn jak příběh lásky Boha k svému lidu, tak postoj lidského srdce vůči Bohu, tj. chvála, klanění, přímluva, prosba o odpuštění...

Není tedy žádným překvapením, že první křesťané v tomto způsobu Ježíšovy modlitby pokračovali. Řídili se přitom také radou sv. Pavla, který jim doporučoval: „Dejte se naplnit

Duchem. Když mezi sebou mluvíte, užívejte slov ze žalmů, chvalozpěvů a duchovních písní; ze srdce zpívejte a hrejte Pánu“ (Ef 5, 19–20). Slova žalmů, podobně jako slova Otčenáše, promlouvala k jejich srdci a otevírala ho opravdovému vztahu s Bohem. S úžasem a vděčností přicházeli na to, že verše žalmů byly předobrazem Kristova života. Především ale věděli, že to byl právě On, kdo se ve svém skutečném lidském srdci modlil v žalmech obsažené chvály, prosby a přímluvy nejlépe. „Žalmy, pronášené v modlitbě a naplněné v Kristu, jsou podstatným a trvalým prvkem modlitby jeho církve. Žalmy jsou vhodné pro lidi všech stavů a všech dob.“⁸ I my v nich můžeme nalézt „tuhý pokrm“ (srov. Žid 5,14) pro svou modlitbu.

A nejen v nich. K žalmům se brzy připojily další skladby – „hymny a duchovní písně“ –, složené ke chvále třikrát svatého Boha, který se zjevil

jako společenství osob Otce, Syna a Ducha svatého. Začaly vznikat modlitby, které později přešly do liturgie nebo sloužily jako duchovní potrava pro modlitbu. Jejich smyslem bylo pomáhat lidem obracet se k Bohu slovy, která by vhodným způsobem vyjadřovala jejich víru. Tyto modlitby se zrodily z lásky církve k Pánu a představují poklad, z kterého můžeme čerpat obohacení pro naše srdce. Proto sv. Josemaría napsal: „Tvá modlitba má být liturgická. Jak bych byl rád, kdybys raději nalez zalíbení v žalmech a modlitbách z misálu, než ve svých vlastních modlitbách.“⁹

Z vnuknutí Ducha svatého

Slova Otčenáše, žalmů a jiných modliteb církve nás učí, jak hovořit s Bohem. Boží slovo je živé, a proto nás může vždy něčím novým překvapit. List Židům nám připomíná, že „Boží slovo je (plné) života a síly, ostřejší

než každý dvojsečný meč: proniká až k rozdělení duše a ducha, kloubů a morku, a pronáší soud i nad nejvnitřnějšími lidskými myšlenkami a hnutími“ (Žid 4,12).

Ta stejná slova, o kterých jsme již mnohokrát přemýšleli, tak mohou znít pokaždé jinak, a aniž bychom si uměli vysvětlit jak, otevřou se před námi netušené obzory. To Duch svatý působí v našem nitru a promlouvá k nám. Velice hezky to vyjádřil sv.

Augustin: „K vašim uším doléhá zvuk našich slov, ale je to Pán, kdo v nich promlouvá (...). Chcete důkaz, bratři? Neslyšeli jste snad všichni mé kázání? Kolik z vás však odtud odejde a nic si z něj neodnese! Já jsem mluvil ke všem, ale ti, k nimž uvnitř nepromlouvá milost Boží, a které vnitřně nepoučuje Duch svatý, ti odejdou stejně neznalí, jako přišli.“

Mezi Duchem svatým, Božím slovem a naší modlitbou existuje pevný vztah. Církev proto právem nazývá Ducha svatého „učitelem vnitřního života“, neboť k nám promlouvá slovy, která nás naučil sám Ježíš, a odkrývá před námi netušené obzory, abychom lépe poznávali a milovali Boha.

„Maria však to všechno uchovávala v srdci a rozvažovala o tom“ (Lk 2,19). Modlitba naší Matky pramenila z jejího života a z pozorného rozjímání nad Božím slovem, ve kterém nacházela světlo pro pochopení věcí kolem sebe. V Mariině *Magnificat* vidíme, nakolik bylo Písmo svaté námětem její modlitby, protože je protkáno odkazy na žalmy a jiná slova z Písma svatého, např. na Chaninu modlitbu (1Sam 2,1–11) nebo Izaiášovo proroctví (Iz 29, 19–20). ¹¹ Touto duchovní potravou ji

Duch svatý připravoval na
bezvýhradné *ano* andělovu poselství.
Prosme ji, aby Boží slovo
připravovalo i naše srdce a
pomáhalo nám odpovídat *fiat* – ať se
stane, chci – na všechny plány, které
má Bůh pro nás připravené.

Nicolás Álvarez de las Asturias

1 K. Wojtyła, *Ejercicios espirituales para jóvenes*, BAC, Madrid 1982, s. 89.

2 František, *Evangelii Gaudium*, č. 264.

3 Srov. *Cesta*, č. 333.

4 Sv. Jan od Kříže, *Dichos de amor y luz*, 59.

5 Sv. Augustin, *List 130*.

6 Srov. Sv. Cyprián, *La unidad de la Iglesia, el Padrenuestro a Donato*, Ciudad Nueva, Madrid 1991; Sv.

Tomáš Akvinský, *Obras catequéticas. Sobre el credo, Padrenuestro, Avemaría, decálogo y los siete sacramentos*, Ediciones Eunete, Pamplona 1995, s. 98–128.

7 Židovská modlitba halel má dvě varianty: poloviční halel, který obsahuje žalmy 113–118, a plný halel, který obsahuje žalm 136. V tomto žalmu se na konci každého verše opakuje „jeho milosrdenství trvá navěky“ a modlí se na závěr tzv. Sederové večere o svátku Pesach.

8 *Katechismus katolické církve*, č. 2597.

9 *Cesta*, č. 86.

10 Sv. Augustin, *Tercera homilía sobre la I Carta de San Juan*, 13.

11 Kromě uvedených odkazů na Písmo můžeme zmínit také tyto: Habakuk 3,18; Job 12,19–20; 5,11–12 a

žalmy 113,7; 136,17–23; 34,2–3; 111,9;
103,1; 89,11; 107,9; 34,10; 98,3; 22,9.

pdf | dokument generován automaticky
z [https://opusdei.org/cs-cz/article/
poznat-ho-a-poznat-sebe-ii-z-jezisovych-
ust/](https://opusdei.org/cs-cz/article/poznat-ho-a-poznat-sebe-ii-z-jezisovych-ust/) (12.03.2026)